

ЕКОНОМІЧНІ ПАРАДИГМИ ВЛАДИ У СВІТЛІ ПРОБЛЕМАТИКИ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ДЕРЖАВИ

©2019 МОІСЕЄНКО О. М.

УДК 339.9
JEL: E22; P45

Моїсеєнко О. М. Економічні парадигми влади у світлі проблематики інвестиційної привабливості держави

У статті розглянуто економічні парадигми влади у світлі проблематики інвестиційної привабливості держави. Запропоновано такий комплекс заходів, санкціонованих державою: дерегулювання економічної влади, що передбачає підвищення рівня економічної свободи інвесторів і скорочення зайвих адміністративних функцій держави та полягає у виробленні конкретних економічних правил; переміщення акцентів з контролю наявності та правильності оформлення документів у поточній інвестиційній діяльності інвесторів на контроль самої діяльності та реальної поведінки інвесторів на ринку; створення механізмів відповідальності інвесторів не тільки перед державою, але, перш за все, перед іншими учасниками інвестиційних процесів: акціонерами і вкладниками фінансових інститутів; посилення відповідальності інвесторів має супроводжуватися і посиленням відповідальності держави за порушення прав суб'єктів інвестиційних процесів у ході виконання дозвільних та контролюючих функцій; максимальне скорочення адміністративних бар'єрів і заміна їх іншими способами регулювання інвестиційних процесів вимагає державного реформування судової системи як основного способу вирішення спорів, що дозволило б налагодити механізм економічної відповідальності ринкових суб'єктів з приватної, а не державної ініціативи. Автор дійшов висновку, що запропоновані заходи дозволять створити в Україні позитивне інституційне інвестиційне середовище, яке сприятиме активізації інвестиційних процесів у національній економіці. Однак, на нашу думку, досягти виконання поставленого завдання можна лише за активної участі представників економічної влади у вирішенні ключових економічних питань, тому посилення ролі держави в економіці буде повністю відповідати потребам сучасного розвитку країни.

Ключові слова: інвестиційний процес, влада, інвестиційна привабливість держави, економічна парадигма.

DOI:

Бібл.: 10.

Моїсеєнко Олена Миколаївна – викладач кафедри економіки та менеджменту, Університет сучасних знань (вул. Велика Васильківська, 57/3, Київ, 03150, Україна)

E-mail: Lexelit777@gmail.com

УДК 339.9
JEL: E22; P45

UDC 339.9
JEL: E22; P45

Моїсеєнко Е. Н. Экономические парадигмы власти в свете проблематики инвестиционной привлекательности государства

В статье рассмотрены экономические парадигмы власти в свете проблематики инвестиционной привлекательности государства. Предложен следующий комплекс мер, санкционированных государством: дерегулирование экономической власти, что предполагает повышение уровня экономической свободы инвесторов и сокращение лишних административных функций государства и заключается в выработке конкретных экономических правил; смещение акцентов с контроля наличия и правильности оформления документов по текущей инвестиционной деятельности инвесторов на контроль самой деятельности и реального поведения инвесторов на рынке; создание механизмов ответственности инвесторов не только перед государством, но прежде всего, перед другими участниками инвестиционных процессов: акционерами и вкладчиками финансовых институтов; усиление ответственности инвесторов должно сопровождаться и усилением ответственности государства за нарушение прав субъектов инвестиционных процессов в ходе выполнения разрешительных и контролирующих функций; максимальное сокращение административных барьеров и замена их другими способами регулирования инвестиционных процессов упирается в необходимость государственного реформирования судебной системы как основного способа разрешения споров, что позволило бы наладить механизм экономической ответственности рыночных субъектов по частной, а не государственной инициативе. Автор пришел к выводу, что предложенные меры позволят создать в Украине положительное институциональную инвестиционную среду, которая будет способствовать активизации инвестиционных процессов в национальной экономике. Однако, по нашему мнению, добиться выполнения поставленной задачи возможно только при активном участии представителей экономической власти в решении ключевых экономических вопросов, поэтому усиление роли государства в экономике будет полностью соответствовать потребностям современного развития страны.

Ключевые слова: инвестиционный процесс, власть, инвестиционная привлекательность государства, экономическая парадигма.

Библ.: 10.

Moiseienko O. M. The Economic Paradigms of Power in Light of Problems of the Investment Attractiveness of the State

The article discusses the economic paradigms of power in light of problems of the investment attractiveness of the State. The author proposes the following set of measures, sanctioned by the State: deregulation of economic power, which implies increasing the level of economic freedom of investors and reducing unnecessary administrative functions of the State and consists in elaboration of specific economic rules; shifting the emphases from the control of the availability and correctness of paperwork on the current investment activities of investors to the control of the activity itself and the real behavior of investors in the market; creating mechanisms of responsibility of investors not only to the State, but above all, to other participants in investment processes: shareholders and depositors of financial institutions; strengthening the responsibility of investors should be accompanied by an increase in the responsibility of the State for violations of the rights of investment actors in the course of permissive and controlling functions; the maximum reducing of administrative barriers and replacing them with other ways of regulating investment processes meets with the necessity on the part of the State to reform the judicial system as the main way to resolve disputes, which would allow to set up a mechanism for the economic responsibility of market actors according to a private initiative, not a government initiative. The author concludes that the proposed measures would create a positive institutional investment environment in Ukraine, which could facilitate the activation of investment processes in the national economy. However, in our opinion, the task can be fulfilled only with the active participation of economic authorities in solving key economic issues, and so strengthening the role of the State in the economy will completely match the needs of the country's modern development.

Keywords: investment process, power, investment attractiveness of the State, economic paradigm.

Bibl.: 10.

Моисеенко Елена Николаевна – преподаватель кафедры экономики и менеджмента, Университет современных знаний (ул. Большая Васильковская, 57/3, Киев, 03150, Украина)
E-mail: Lexelit777@gmail.com

Moiseienko Olena M. – Lecturer of the Department of Economics and Management, University of Modern Knowledge (57/3 Velyka Vasylkivska Str., Kyiv, 03150, Ukraine)
E-mail: Lexelit777@gmail.com

Активізація інвестиційних процесів у національній економіці безпосередньо пов'язана зі станом інституційного середовища влади, яка або сприяє нормальному перебігу інвестиційних процесів, або, навпаки, створює несприятливі умови для інвестицій. Інституційне середовище в даному випадку являє собою сукупність економічних, політичних, соціальних, юридичних тенденцій влади, що утворюють базис для виробництва, обміну й розподілу в масштабах національної економіки, а головну роль у функціонуванні формальних правил, що складають її основу, відіграє держава.

Мета статті – розглянути економічні парадигми влади у світлі проблематики інвестиційної привабливості держави.

Інституційне інвестиційне середовище економічної влади – це сукупність правил, які створюють рамки для здійснення економічної взаємодії між основними суб'єктами інвестиційних процесів. Держава виступає в ролі творця певної частини таких правил, а саме: формальних інститутів, які представляють закріплені законодавчо норми і правила, що регламентують протікання інвестиційних процесів. Іншим елементом інституційного інвестиційного середовища є неформальні правила (або неформальні інститути), що представляють собою традиції, стереотипи поведінки, сформовані особливостями національної економіки кожної країни [1].

На нашу думку, вдосконалення інституційного інвестиційного середовища в Україні пов'язане з необхідністю вирішення державою низки ключових проблем, а саме:

- ✦ подолання асиметричності інформації на ринку;
- ✦ зниження порушень прав і утиску інтересів інвесторів у формі порушення контрактів;
- ✦ зниження трансакційних витрат за участю в інвестиційних процесах;
- ✦ удосконалення механізмів захисту прав власності;
- ✦ скорочення зайвих адміністративних бар'єрів в економіці;
- ✦ оздоровлення конкурентного середовища.

Проблема подолання асиметричності інформації на ринку є характерною для становлення ринку в умовах інституційної трансформації національної економіки, витрати на її рішення має нести держава. В Україні асиметричність інформації на ринку проявляється в такому: інформація про потенційний обсяг інвестицій та ринкові ціни, що є необхідною умовою для прийняття інвестиційних рішень, не є доступ-

ною, достовірною і відкритою для всіх учасників інвестиційних процесів.

У сформованих умовах завданням держави загалом і економічної влади зокрема повинні стати заходи, спрямовані на зняття обмежень на доступ до необхідної інформації про ринок для всіх учасників інвестиційних процесів з використанням усіх можливих джерел (засобів масової інформації, друкованих видань, реклами та інше), фінансованих державою, а також заходи адміністративного впливу з боку держави за приховування подібної інформації.

При прийнятті інвестиційних рішень вирішальне значення має доступ до інсайдерської інформації.

Використання інсайдерської (або нерівнодоступної) інформації є наслідком наявності асиметрії в розподілі інформації про ринок між учасниками інвестиційних процесів. Негативним фактором для інвесторів є можливість інсайдерів (осіб, які в силу свого службового або іншого положення володіють внутрішньою, закритою для громадськості інформацією, і які часто є представниками економічної влади) здійснювати інвестиції й отримувати дохід за рахунок інших учасників інвестиційних процесів, які не володіють даною інформацією [2]. В Україні вимоги законодавства щодо заборони використання інсайдерської інформації відповідають міжнародним нормам, однак заходи відповідальності порушників і методи виявлення порушень є невизначеними. Зокрема, недостатньо чітко визначено поняття інсайдерська інформація; відсутні правові межі між рівнодоступною та інсайдерською інформацією; вимагає юридичного врегулювання питання співвідношення інсайдерської інформації з комерційною таємницею підприємства, визначення переліку відомостей, що належать до комерційної таємниці підприємства. На практиці, інформація, що є формально загальнодоступною, реально є внутрішньою інформацією підприємства, що, на наш погляд, потребує державних заходів з введення даних питань у правове поле, а саме – чіткого юридичного визначення переліку відомостей, що становлять комерційну таємницю, у тому числі й на ринку цінних паперів, що в даний час знаходиться за рамками правового поля.

На наш погляд, існуюча в українській економіці система забезпечення учасників інвестиційних процесів інформацією про ринок орієнтована на професійних учасників інвестиційних процесів (наприклад, плата за доступ до інформації): держави, підприємств, банків та інших фінансових інститутів, іноземних інвесторів, а отже, населення, як учасник інвестиційних

процесів, не може повною мірою скористатися подібною інформацією про ринок, що є порушенням. Водночас очевидно, що сам ринок не здатний самостійно вирішити проблему інформаційного забезпечення, тому організацію цього процесу й оплату має взяти на себе держава. Наприклад, надавати накопичені дані всім учасникам ринку та засобам масової інформації, які уклали з урядом відповідний договір, тим самим забезпечуючи прозорість ринку та підвищуючи поінформованість інвесторів [3].

Зниження порушень прав і утиску інтересів інвесторів у формі порушення контрактів стосується всіх учасників інвестиційних процесів: держави, представників економічної влади, діючих підприємств, банків і інших фінансових інститутів, населення та іноземних інвесторів. Неприятливими наслідками порушення контрактів може стати руйнування договірних економічних відносин, формування специфічної форми корпоративної етики на основі слабо розвинених контрактних відносин між економічними агентами, що призведе до зниження інвестиційних процесів у національній економіці України. У зв'язку з цим від держави потрібна розробка комплексу заходів, спрямованих на посилення відповідальності за порушення контрактних зобов'язань.

У даний час кошти, що виділяються з державного бюджету, розглядаються реципієнтами інвестицій як безповоротні, особливо це стосується підприємств, що знаходяться у власності держави. Тому необхідно на державному рівні виробити процедури контролю за витрачанням наданих державних кредитів, у тому числі з контролю за цільовим використанням державних коштів, і визначити заходи відповідальності за порушення. Для України також характерна і зворотна ситуація, коли держава в особі деяких представників економічної влади є стороною зі зниженою відповідальністю за одержані інвестиції, зокрема перед іноземними інвесторами. У цих умовах потрібне вироблення комплексу заходів правового порядку, обов'язкових для виконання всіма учасниками інвестиційних процесів.

Банки та інші фінансові інститути також стикаються з проблемою порушення контрактів [4]. Заходи захисту від невиконання контрактних зобов'язань у формі ліквідної застави не є надійними. На нашу думку, вирішенням даної проблеми могло б стати формування та розвиток ринку заставних, здатного знизити ризик кредиторів і підвищити можливості учасників інвестиційних процесів на отримання необхідних грошових коштів.

На наш погляд, найменш захищеною категорією учасників інвестиційних процесів від порушення контрактів є населення, яке бере участь в інвестиційних процесах як акціонери і вкладники фінансових інститутів. Світова практика виробила певні законодавчі заходи для захисту населення, які прямо забо-

роняють або дозволяють певні дії з участю даної категорії інвесторів, наприклад заборона на самокотировку акцій або законодавче встановлення фіксованого розміру комісії від фінансової операції та інше. Однак такі заходи потребують розвиненої судової системи, а національна економіка України, яка пережила кардинальну інституційну трансформацію, що торкнулася і судової системи, також знаходиться в перехідному стані та далеко не завжди відповідає розвитку національної економіки. Тому найважливішим завданням держави на найближчий період повинні стати заходи, спрямовані на розвиток судочинства в Україні, підвищення рівня соціальної відповідальності учасників інвестиційних процесів і вироблення способів контролю з урахуванням зарубіжного досвіду.

Інституційна трансформація національної економіки України нерозривно пов'язана з процесом приватизації та розвитком ринку цінних паперів, що дозволяє залучати додаткові грошові кошти інвесторів, що купують цінні папери корпорацій. На нашу думку, інвестиції в цінні папери і функціонування ринку цінних паперів в Україні пов'язане з високими трансакційними витратами. Для посередника трансакційні витрати на даному ринку дорівнюють спреду, або різниці між передбачуваними цінами на купівлю та на продаж цінного паперу, а для інвестора з боку витрати більше на величину витрат на інформацію про емітента, отримання виписки з реєстру акціонерів, реєстрацію угоди і величину податку на операцію з цінними паперами. Отже, чим вище спред, тим нижче ліквідність цінного папера, а значить, більше витрати на здійснення угоди з боку інвестора. На думку експертів, розумний спред, що не знижує ліквідності цінних паперів, становить 1÷2%, а для невеликих емісій – 5%, оскільки в нього входить премія за низьку ліквідність, яку отримує посередник. У даний час в Україні ці показники на порядок вище, що означає необґрунтоване збільшення трансакційних витрат для інвесторів.

Високі трансакційні витрати на ринку цінних паперів в Україні виникають за таких витрат, які можна розподілити по групах:

- ✦ витрати на регулювання (отримання ліцензії на право професійної діяльності на ринку цінних паперів; складання платного іспиту на отримання кваліфікаційних атестатів; сплата податку за реєстрацію проспекту емісії);
- ✦ витрати, пов'язані з отриманням доступу до ринку (одноразовий внесок за право стати учасником біржової торгівлі; сплата поточних внесків; платежі за використання технічних засобів; платежі за використання каналів зв'язку);
- ✦ витрати, пов'язані зі здійсненням і реєстрацією угод (комісійні платежі біржі; плата за реєстрацію переходу прав власності та вне-

сення змін до реєстру акціонерів; податки на здійснення операцій з цінними паперами).

Аналіз трансакційних витрат показав, що в національній економіці України спостерігаються високі витрати створення і здійснення інвестицій, тому ринок цінних паперів доступний повною мірою тільки великим інвесторам [5; 10].

В умовах, що склалися, від держави в особі регулюючих органів (тобто, економічної влади) потрібне вироблення комплексу заходів, спрямованих на зниження витрат, що призводять до зростання трансакційних витрат, зокрема зниження ставок податків і скорочення розміру платежів, можливе скасування низки платежів, наприклад за іспит на отримання кваліфікаційного атестата тощо. Державі, в особі судових і регулюючих органів, необхідно посилити роботу по застосуванню розроблених і прийнятих норм і економічних правил щодо захисту інвесторів, підвищити контроль по захисту прав інвесторів на фінансовому та фондовому ринках України, численних державних структур, контролюючих роботу на фінансовому ринку.

На наш погляд, у даний час можна відзначити виключно формальну наявність гарантій захисту прав інвесторів, а застосування їх на практиці не є масовим, носить винятковий характер і пов'язане з високими судовими витратами.

Така ситуація створює несприятливе інституційне інвестиційне середовище, не сприяє зростанню інвестицій і негативно відбивається на всіх суб'єктах інвестиційних процесів, оскільки збільшує трансакційні витрати при інвестуванні. Тому необхідна активна участь держави не тільки у виробленні регулюючих заходів, але і в контролі за їх дотриманням.

На нашу думку, вдосконалення механізмів захисту прав власності, як застави активізації інвестиційних процесів у національній економіці України, має відбуватися за такими ключовими напрямками:

- ✦ подальше вдосконалення законодавчої бази з метою припинення фінансових чи організаційних схем, що легально забезпечують переваги певних груп (груп спеціальних економічних інтересів) при здійсненні інвестицій, які полягають у лобюванні власних інтересів або інтересів зацікавленої групи інвесторів); обмеження на доступ до інформації про об'єкт інвестування та незаконне маніпулювання голосами акціонерів тощо. Адже в даний час законодавство в інвестиційній сфері захищає переважно інтереси інсайдерів, вищого менеджменту, а також державних органів економічної влади й управління, що порушує інтереси інших учасників інвестиційних процесів і знижує їх інвестиційну активність;
- ✦ подальше вдосконалення судової системи країни, спрямоване на захист дрібних інвес-

торів. Наявна судова система в даний час не здатна повною мірою захистити їхні інтереси, зокрема дрібних акціонерів і вкладників фінансових інститутів, а їх судові позови по захисту своїх прав не приводять до переваг порівняно з неінвесторами, що звернулися до суду;

- ✦ розробка державних заходів щодо підвищення інформованості інвесторів про свої можливості, інвестиційні ризики, перспективи інвестування коштів у той чи інший ринковий сегмент, Державної програми з підвищення професійної освіти інвесторів. У довгостроковій перспективі – заходи щодо захисту інвесторів повинні бути зміщені з державного на індивідуальний рівень;
- ✦ державна політика у сфері захисту прав власності у своїй основі має бути спрямована на формування ліквідного ринку у країні, що дозволить створити умови для альтернативності вкладень, а прозорість подібного ринку буде базисом раціональності рішень інвесторів. У цьому випадку ми зможемо сформувати умови для розумного поєднання доходу і ризику вкладень, тобто поліпшити стан інституційного інвестиційного середовища в Україні, а значить, і умови протікання інвестиційних процесів.

Серйозною проблемою, що негативно впливає на інституційне інвестиційне середовище в Україні, є високі адміністративні бар'єри, з якими неминуче стикаються інвестори. Адміністративні бар'єри являють собою встановлені рішеннями державних органів правила, дотримання яких є обов'язковою умовою ведення певного виду діяльності на ринку, і при цьому вводять платежі за проходження бюрократичних процедур, що не завжди надходять до бюджету. В українській практиці вони виникають у таких випадках:

- ✦ при отриманні доступу до ресурсів і прав власності на них, що називаються «витратами доступу» (реєстрація підприємства, реєстрація змін у статусі підприємства, його статутних документах, отримання права на оренду приміщення, доступ до кредитів та ін.);
- ✦ при отриманні права на здійснення господарської діяльності, так звані витрати «продовження діяльності в межах закону» (ліцензування діяльності, реєстрація товарів, сертифікація товарів і послуг і т. п.);
- ✦ при поточному здійсненні господарської діяльності (санкції за порушення встановлених правил, узгодження прийнятих рішень з контролюючими організаціями, отримання різних пільг).

Негативними наслідками існування адміністративних бар'єрів для інвесторів є неефективне вико-

ристання ресурсів, зростання трансакційних витрат при реалізації інвестиційних проєктів, оскільки інвестори змушені оплачувати вартість ресурсу, а не право користування ресурсом, що призводить до труднощів використання інших, більш ефективних методів державного регулювання [6]. Таким чином, основний тиск на інвесторів чинять не податки, а бюрократичні процедури, санкціоновані економічною владою, що змушує інвесторів нести трансакційні витрати, так звану «ціну позалегалності», що полягають у сплаті незаконних платежів (хабарів).

Для інвесторів, які змушені стикатися з подібним різновидом трансакційних витрат у національній економіці України, це означає відмову від інвестицій у наукомісткі та капіталомісткі галузі виробництва, оскільки подібні адміністративні бар'єри призводять до зростання процентної ставки за кредитами, слабкої захищеності прав власності, небезпеки порушення ділових зобов'язань за контрактами, відсікають від участі в інвестиційних процесах дрібних інвесторів, тобто, негативним чином позначаються на інституційному інвестиційному середовищі [7; 9].

ВИСНОВКИ

На нашу думку, для зниження зайвих адміністративних бар'єрів у національній економіці України може бути запропонований такий комплекс заходів, санкціонованих державою:

- ✦ дерегулювання економічної влади, що передбачає підвищення рівня економічної свободи інвесторів і скорочення зайвих адміністративних функцій держави та полягає у виробленні конкретних економічних правил (у вигляді законопроектів), регулюючих інвестиційні процеси;
- ✦ переміщення акцентів з контролю наявності та правильності оформлення документів за поточною інвестиційною діяльністю інвесторів на контроль самої діяльності та реальної поведінки інвесторів на ринку;
- ✦ створення механізмів відповідальності (адміністративної та економічної) інвесторів не тільки перед державою, але, перш за все, перед іншими учасниками інвестиційних процесів: акціонерами і вкладниками фінансових інститутів;
- ✦ посилення відповідальності інвесторів має супроводжуватися і посиленням відповідальності держави за порушення прав суб'єктів інвестиційних процесів у ході виконання дозвільних і контролюючих функцій. Державний контроль має бути спрямований на захист інтересів усіх учасників інвестиційних процесів і доповнювати ринкові механізми забезпечення прав інвесторів, а не дублювати їх;
- ✦ максимальне скорочення адміністративних бар'єрів і заміна їх іншими способами регулю-

вання інвестиційних процесів впирається в необхідність державного реформування судової системи як основного способу вирішення спорів, що дозволило б налагодити механізм економічної відповідальності ринкових суб'єктів з приватної, а не державної ініціативи.

Запропоновані заходи, на наш погляд, дозволять створити в Україні позитивне інституційне інвестиційне середовище, що сприятиме активізації інвестиційних процесів у національній економіці. Однак добитися виконання поставленого завдання можливо лише за активної участі представників економічної влади у вирішенні ключових економічних питань, тому посилення ролі держави в економіці буде повністю відповідати потребам сучасного розвитку країни. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Васильців Т. Г. Фінансові механізми та інструменти подолання дисбалансів соціально-економічного розвитку України : монографія. Львів : Ліга-Прес, 2016. 596 с.
2. Васіна А. Ю. Інституційне забезпечення структурного реформування національної економіки : дис. ... д-ра екон. наук : 08.00.03. Тернопіль, 2018. 392 с.
3. Кізін Г. В. Інвестиційно-інноваційне забезпечення економічної безпеки національної економіки : дис. ... канд. екон. наук. Львів, 2018. 280 с.
4. Колосова В. П. Фінанси міжнародних інституцій в Україні : монографія. Київ : КНТЕУ, 2016. 504 с.
5. Костирко Р. О. Перспективи міжнародної фінансової звітності. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія «Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку»*. 2014. № 794. С. 181–187. URL: <http://ena.lp.edu.ua/bitstream/ntb/25261/1/26-181-187.pdf>
6. Макарюк О. В. Обґрунтування управлінських рішень в умовах неповної визначеності в системі менеджменту підприємства : дис. ... канд. екон. наук : 08.00.04. Суми, 2008. 221 с.
7. Обушна Н. І. Державне регулювання прямих іноземних інвестицій в Україні. Київ : ННЦ «Інститут аграрної економіки», 2012. 193 с.
8. Охримович М. М. Інвестиційна безпека України: діагностика стану та механізми забезпечення : автореф. дис. ... канд. екон. наук. Львів, 2018. 21 с.
9. Сімків Л. Є. Регіональна економічна політика в умовах диспропорційності економічного зростання : автореф. дис. ... д-ра екон. наук. Івано-Франківськ, 2018. 37 с.
10. Тимошенко О. В. Економічна безпека національної економіки в умовах глобалізації : монографія. Київ : Наш Формат, 2016. 384 с.

REFERENCES

Kizin, H. V. "Investytsiino-innovatsiine zabezpechennia ekonomichnoi bezpeky natsionalnoi ekonomiky" [Investment-innovative provision of economic security of the national economy]: dys. ... kand. ekon. nauk, 2018.

Kolosova, V. P. *Finansy mizhnarodnykh instytutii v Ukraini* [Finances of international institutions in Ukraine]. Kyiv: KNTEU, 2016.

Kostyrko, R. O. "Perspektyvy mizhnarodnoi finansovoi zvitnosti" [Perspectives of International Financial Reporting]. Visnyk Natsionalnoho universytetu «Lvivska politehnika». Seria «Menedzhment ta pidpriemnytstvo v Ukraini: etapy stanovlennia i problemy rozvytku». 2014. <http://ena.lp.edu.ua/bitstream/ntb/25261/1/26-181-187.pdf>

Makariuk, O. V. "Obgruntuvannia upravlinskykh rishen v umovakh nepovnoi vyznachenosti v systemi menedzhmentu pidpriemstva" [Substantiation of managerial decisions in conditions of incomplete certainty in the system of enterprise management]: *dys. ... kand. ekon. nauk : 08.00.04*, 2008.

Obushna, N. I. *Derzhavne rehuliuвання priamykh inozemnykh investytsii v Ukraini* [State regulation of foreign direct investment in Ukraine]. Kyiv: NNTs «Instytut ahrarnoi ekonomiky», 2012.

Okhrymovych, M. M. "Investytsiina bezpeka Ukrainy: diahnostyka stanu ta mekhanizmy zabezpechennia" [Investment

security of Ukraine: diagnostics of the state and mechanisms of provision]: *avtoref. dys. ... kand. ekon. nauk*, 2018.

Simkiv, L. Ye. "Rehionalna ekonomichna polityka v umovakh dysproportsiinosti ekonomichnoho zrostannia" [Regional economic policy in the conditions of disproportionate economic growth]: *avtoref. dys. ... d-ra ekon. nauk*, 2018.

Tymoshenko, O. V. *Ekonomichna bezpeka natsionalnoi ekonomiky v umovakh hlobalizatsii* [Economic security of the national economy in the conditions of globalization]. Kyiv: Nash Format, 2016.

Vasina, A. Yu. "Instytutsiine zabezpechennia strukturnoho reformuvannia natsionalnoi ekonomiky" [Institutional support for structural reform of the national economy]: *dys. ... d-ra ekon. nauk : 08.00.03*, 2018.

Vasylytsiv, T. H. *Finansovi mekhanizmy ta instrumenty podolannia dysbalansiv sotsialno-ekonomichnoho rozvytku Ukrainy* [Financial mechanisms and instruments for overcoming the imbalances of socio-economic development of Ukraine]. Lviv: Liha-Pres, 2016.